

FOAIE

пентрѣ

МШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛІТЕРАТУРЪ.

№. 27.

Duminea 6. Julie.

1841.

КЪВЪНТЪ ШКОЛАСТІКЪ. *)

Преавредничи Аскълъторі!

Ами адък аминте, кѣмъ кѣ прілежъл ексаментазлі де іаръ авѣз порочіре а черчета днаинтеа Дѣмніавоастрѣ прічиніе спорівлі непотривіт ла тіперітеа школастикъ атѣт дн сфера шіинцелор, кѣт ші дн пѣзрѣа вѣнелор пѣравѣрї. Де атѣтчи ші пѣпѣ акѣта почѣз съ зік, кѣмъ м'ам днфїорат пентрѣ кѣте ам маї авзіт дн прівінда кредерї поастре.

Домнілор, сѣферїдїмъ ка съ вѣ спѣз ші еѣ Двоастрѣ, тоате ачелеа кѣте нї с'аѣ спѣе поаѣ.

Шїи оаменї, не карї лѣтеа нѣ шїѣ дїн че прічинѣ дї пѣтеще практичі, аѣ овїчеїз а ворвї атѣт кѣтрѣ пѣрїндї, кѣт шї кѣтрѣ днвѣцѣторїи шкоалелор знеле ка ачестеа: „Ачестеа че зїдїдї шї токмїдї вої днтрѣн чеас, алдїї не дїн афарѣ дѣрѣштѣ дн чеасѣл зрѣторїз, шї времеа кѣтѣ о петречедї вої кѣ інстїтѣцїа тіперїтїї, есте кѣ тѣлѣт маї пѣдїнѣ декѣт ачестеа, не каре дѣнса о петрече дн шквала слѣ-

вїчнїлор оменедї шї а пѣкателор. Шї де вацї дѣче вої днтрѣн остров сїнгѣратїк, ка аколо тоате съ ле аведї дн пѣтереа воастрѣ кѣ школарїи вошрїї, тотѣш патѣра нѣ адї авеао дн стѣпѣнїре. Шї ро-гѣвѣ, че вредї вої кѣ школіе шї кѣ тоате інстїтѣтѣрїе воастре де днвѣцѣтѣрѣ? Воїдї а креѣде тіперїтеа аколо, знде тоцї о креск шї о дескреск; знде фїендекаре даскал днї аре маїера шї методѣл съѣ дескїлініт; знде пентрѣ фолосѣл знѣїа се жѣртѣенде адесеорї фолосѣл шї времеа дела маї тѣлдї; знде кїар дѣпѣ а воастрѣ жѣдекатѣ тѣлте слѣвїчнї шї грешелї ар тревѣї кѣ тотѣл алѣелїз вїндекате, іар нѣ дѣпѣ кѣт прескрїе інстїтѣтѣл; знде тоатѣ неїцелепцїа, рѣтѣчїреа, рѣсѣцѣареа, шї песте тот тоатѣ стрїкѣчнїеа каре днвѣцѣчей о веаѣ прїн едѣкацїа лор чеа пѣрѣсїтѣ, прїн даскалї, прїн пѣрїндї, прїн слѣжїторї рѣї, еа се днпѣртѣшенде ла тоцї молїнеїндї фѣрѣ тѣлѣт алеѣере? Пѣтедї вої съї пѣзїдї шї съї доженїдї кѣт ведї вреа, нїчї нѣ гѣндїдї шї отрава аѣ пѣтрѣнс шї не чел маї сѣпѣтос. Кѣт ведем, тоате ачестеа нѣ се пот фаче алѣфелїз дїн кѣт сѣнт, пѣпѣ кѣнд лѣтеа ретѣне лѣте стрїкатѣ кѣт есте шї кѣт аѣ фост! Дечї токма пентрѣ ачестеа оаменї

*) Ростїт де зн школарїз кѣ прїлежъл ексаментазлі сѣмestрал ла шкоала ромѣнеаскѣ дїн четаре дн 1 Із.іе 1841.

ни ар тревѣи съ се дѣтоаркѣ дела ачеа певѣпъ пѣрере, де а вреа съ адѣкѣ пе тѣперѣме прѣн кредере шѣ прѣн школі а-коло, знде сѣпѣр лѣптеле вѣдѣи, патѣра чеа съпѣтоасъ знде се афлѣ ачеа, шѣ маѣ пе зрѣтѣ воѣа зрѣтеѣ о поате адѣче. Воѣ кредедѣ дѣн проведѣнда дѣтнезеѣаскѣ! А-поѣ че? Сѣптедѣ воѣ локодѣиторѣ ачеѣаш, саѣ гѣндѣдѣ, кѣткѣ фѣрѣ ажѣторѣла во-стрѣ еа пѣшѣ ва ажѣнѣе скопѣл? Воѣ дѣ-шѣвѣ зѣчедѣ, кѣткѣ пропѣа аѣ арѣтат фѣе-щекѣрѣѣ от саѣ тѣпѣр калеа са. Дечѣ лѣ-садѣ ка тѣпѣа чеа певѣзѣтѣ съ дѣкѣ пе фѣещекаре ла скопѣл лѣѣ. Ачесапѣ ва шѣи съ'л ѣѣе кѣнд вреа ел съ кадѣ, саѣ дѣ ва лѣса съ казѣ, ка съ дѣведе а дѣвѣла; съ рѣтѣчеаскѣ, ка дѣн дѣсѣш а са пѣдѣ-нѣе съ кѣпоаскѣ дрептатеа шѣ адеврѣл. Апоѣ дар че маѣ дѣвѣладѣ сѣвѣчѣтѣндѣвѣ кѣ шкоале, кѣ семѣнаре, кѣ пензѣоане. Дѣ-кѣдеѣѣле шѣ пе челе каре ле аведѣ, лѣсадѣ пе пеатѣл отенеск а'шѣ зрѣта зрѣтеѣ са-ле пе калеа патѣреѣ, ѣар' пѣ а'л дѣторто-ка прѣн методѣрѣ меѣценѣѣѣте. Спѣнедѣ'тѣи кѣ кѣт есте маѣ вѣпѣ лѣтѣеа акѣта, декѣт одѣнѣоарѣ, кѣнд вѣкѣлѣпѣгѣрѣле пѣ се дѣ-вѣдѣа дѣла даскалѣ? — Аша ворѣеск о тѣлѣѣме де оаменѣ аша пѣтѣдѣ прѣктѣчѣ. Домпѣлор! Оаре тѣмеѣрѣле ачестора се пот рѣстѣрна кѣ алтеле маѣ съпѣтоасе, тѣндѣск кѣткѣ Двоастрѣ нѣчѣ декѣт пѣ въ дѣндѣѣдѣ. Дѣптр'ачеа фѣнд еѣ кѣ тѣлѣт маѣ слав, декѣт съ тѣ апѣк ла ворѣѣ кѣ астѣелѣс де оаменѣ, лас ка фѣещекаре дѣн аскѣлтѣторѣ съ'шѣ факѣ рѣспѣвѣсѣл ел дѣ-сѣш.

Ноѣ дѣн партене ѣзѣдѣи копѣшкѣларѣ, съ кѣпоаѣем шѣ астѣдатѣ, кѣткѣ фѣрѣ де ажѣторѣла крескѣторѣлор поѣдрѣи ам фѣ

рѣмас шѣ пѣпѣ авѣта нѣде фѣнде преа тѣкѣлоасе. Дечѣ съ рѣгѣт пе Дѣтнезеѣ пѣптрѣ вогатѣ рѣспѣлѣтѣре асѣпра ачелора, карѣи аѣ дѣпѣрѣѣт шѣ дѣпѣрѣѣеск де кредѣ-реа поастрѣ.

Брашѣв.

(Ла ачест кѣвѣнт с'аѣ рѣснѣс дѣпѣ обѣчѣѣ кѣ алѣд пѣтѣеск).

ДЕСКРѣЕРЕ ІСТОРИКѣ

а тавѣлѣзѣлѣ че дѣфѣдошаѣ пе

A L E X A N D R U

чел вѣп

DOMNѣL MOLDOVEѣ,

Кѣнд аѣ прѣѣтѣ корона шѣ хлатѣда де ла амѣа-сadorѣи дѣпѣпѣратѣлѣѣ

Іоан Палеологѣл II,

де

А Г А Г. А С А К І

тѣдѣлар а маѣ тѣлѣтор акадѣмѣи.

Дѣпѣпѣнте де Агамѣмѣнон тѣлѣдѣ пѣтернѣчѣ фѣрѣ'н лѣтѣе,
Дар кѣ фаптеле тѣрѣте аѣ перѣт пѣн ш'а лор лѣтѣе,

Нѣавѣнд чѣне съѣ дескѣрѣе.

Трѣндѣвѣѣа дѣпѣропатѣ

Де вѣртѣтѣеа чеа аскѣпѣс пѣ е прѣшѣлѣт депѣртатѣ.

Ораѣѣѣс.

Пѣптрѣ а се дѣпѣкѣпоаѣе ачест акт дѣ-сѣтпѣторѣѣ дѣн ѣсторѣа Молдовеѣ, есте пе-апѣрат де пѣвое ал лѣтѣрѣи кѣ о пе скѣр-тѣ дескѣрѣере а дѣпѣтпѣлѣрѣлор шѣ а дѣ-пѣрѣѣѣзѣрѣрѣлор дѣн каре с'аѣ зрѣт.

Дѣара Молдовеѣ, каре дѣн епоха Ро-манѣлор се кѣта Дачѣа Трансѣлпѣнѣ, аваеа пе атѣнче тѣлѣте полѣтѣи дѣпѣлорѣте

ши ашезѣмѣнтѣри милитаре че аѣтра колоніе де дѣквѣреле варваріор. Петречереа Романіор дѣ ачест пѣмѣнт, де спре каре се дѣдоіа зні дін історііі чіі поі, саѣ адеверіт прін дескоперіреа, нѣ де тѣлт фѣкѣтѣ, а рѣнілор ші антквѣтѣділор пѣртѣтоаре де семпеле Романе. Дін ачест пѣтѣр есте політіа Гертіна сеаѣ Канѣт Бовіс, дела гѣра Сіретѣлѣі, а кѣріа тѣрпеме анткѣ тѣртѣрїесек сѣртѣтѣрїеле де темпле, де статѣе, де монѣменте ші зп пѣтѣр таре де монете Романе, че саѣ гѣсіт аколо дѣ аѣл 1836. (1) Армеле, васеле де аѣр ші де арцінт, скѣлпїте, прекѣт ші деосївітеле інструменте ші зпелте каре гѣосек сетенї дѣ цѣарѣ нѣн ла талѣл Ністрѣлѣі, доведеск кѣ колонїе дѣтїндеа пѣнѣ аколо ашезѣмѣнтѣрїеле лор.

Кѣ тоате ачесте доѣ векѣрї н'аѣ аѣзлѣ домпїторїлор лѣмеї, пѣнтрѣа дѣтемеїа лор пѣтере дѣ астѣ царѣ, дѣтрѣ атѣта, дѣ кѣт сѣ поатѣ пѣнѣ дѣсѣѣрїнт пѣне дѣ старе колонїе а се пѣтѣ аѣтра де пѣвѣліреа гїтелор дѣкѣрѣтоаре де ла пордѣст.

Дѣпѣратѣл Аврелїанѣс Домиціѣс, пѣскѣт Вако-Роман, ла дѣкѣвѣреа векѣлѣі ал трїеле, аѣ дѣнѣлес пѣвоїа де а стрѣмѣта дѣ Мізіа дін а дреанѣа дѣнѣрїї, адїністратїа Дації ші лежіонлор салѣ, дѣр зп таре пѣтѣр де колонїетї, пѣтѣторї ші лѣкѣїторї аї пѣзділор, аѣла о дѣдѣстѣлатѣ сігѣранціе кѣ тѣрпеле лор дѣ вїеле челе дѣнѣсте деалѣнѣл рїзїлор де каре се аданѣ ачестѣ царѣ, ші дѣ тїжлокѣл корділор пѣстрѣлѣтѣлї. Пѣ кѣнд Рѣмѣнїї

Мїзіей дѣпѣрѣмѣнд імперїа Бѣлгаро-Рѣмѣнѣ, аѣїзпѣсѣе сѣнт домпїа Асанїлор ла зп дѣпалт град де пѣтере, ші адѣсеорї сѣ фѣчѣа дѣпѣрїкошадї Вїзантѣлѣі ші Крѣчїерїлор (2) попоарѣле челе пачнїче, пѣмїте де атѣлче Рѣмѣнї Мѣнтенї, окѣртѣїте де зп гѣверпѣ патрїархал, трѣїа дѣ пѣатѣрпаре, аѣтѣрате фїнд де а лор позїціе дѣ каре се фак пѣвїрїдї де апѣрѣреа лѣкѣїторїї де мѣнѣте.

Ачесте аѣ пѣстрат теферї пѣ Рѣмѣно-Мѣнтенї дѣ кѣрѣл тѣтѣрор дѣтѣмплѣрїлор ла каре ера сѣпѣшї лѣкѣїторїї шѣсѣрїлор дін коаче де тѣнѣдї Карпадї, пѣпѣ кѣнд дѣчетареа пѣвѣлірїлор де варварї іаѣ дѣнѣтѣплат а се дѣтѣрна дѣ шѣсѣрїле челе тѣнѣосе, че ера одїніоаре кѣ прїнсе де стрѣмошї лор.

Прін ачест тїмпѣ, дѣ кѣрс де о мїе де ані, саѣ скїтѣват дѣ Молдова зп таре пѣтѣр де попоаре ші де домпїторї. Дѣ мїграціа чѣа таре, Вїсігодїї ші Острогѣдїї с'аѣ трас дѣпайнѣта Хѣнїлор. Дѣпѣ тоарѣта лѣї Атїла, фїїсеї Хѣрпак ші Дѣнгїсік аѣ зрїт аїче о імперїе, іар Кѣпрїат, прїнѣл Антїлор, аѣїсторат де Грѣчї, ла 616 аѣ лѣсат дѣ мошѣнїре Молдова фїїлѣїсеї Анспрак. Чертїле дін лѣзптрѣ аѣ дѣлеснїт алгор попоаре кѣчерїреа ачестей дѣрїї. Начѣпегї аѣ прѣдатѣ ла 1049, рѣлігіа крѣщїнеаскѣ дѣтродѣсѣ аїче де дѣтѣлт, дѣ ачестѣ епохѣ саѣ дѣтѣмеет ші аѣ кѣпрїнс локѣл чеї Романо-пѣгѣнѣе, де а лѣ кѣріа дѣпрїндѣрї дѣкѣ зпїле саѣ пѣстрат дѣтре попорѣл чел де рѣнд.

Дѣпѣ тѣлте рѣзѣвоае Кѣманїї саѣ статѣорпїчїт ла 1075 дѣ Молдова, пѣнтрѣ ка-

*) Вѣзї дескрїѣре історїк-геогрѣфїкѣ а Гертінеї. Д. Нах. Г. Сѣулѣскѣ.

*) Г. Акрѣполїта Нікіта Хонїат etc.

ре еа се пзтеа дѣпъ ачеіа Romania, ші Комънеці се паре къ ера резиденція до-
мпиторілор ачелѣ попор. Оарделе Монго-
ле а лѣи Ченгіс-хан ші а лѣи Батош-хан
невоіръ рѣтѣшица Къманілор а се траце
песте тѣнци каріі апоі пепчетѣл саѣ стер-
пѣт de Ынгѣрі ші de Ромѣні ла апѣл 1021.

De атѣче Молдова de цос, ші маі
кѣ самѣ дертѣріле тѣреі Negre, аѣ дѣ-
чепѣт а се лѣкѣі de колоніі Romanі ori-
енталі ші de Італіені. Дѣн кѣтева політіі,
прекѣт: Четатеа Альѣ de ла гѣра Ні-
стрѣлѣі, Кіліа дѣ делта Дѣнѣреі, ші ла
Галаці, саѣ ашезат негѣціторі Цеповезі,
каріі фінд статорніціі ла Кафа дѣ Хер-
сонѣл Таѣрік (Крім), авеа канторе ла Ті-
гіна (Бендер) ші ла Хотін, лѣкрѣ че се
адевереазѣ дѣкѣ дѣн оаре каре зідірі аѣл-
тоаре пріп ачесте локѣрі ші пѣртѣтоаре
de тарче а ле ачеі паціі негѣцітоаре. А-
честе політіі неатѣрпате зна de алта, сѣ
пар а фі фост зніте дѣнтре еле пріп о ле-
гѣтѣрѣ комерціалѣ дѣ асетѣпареа ачеі
Ханзеате. Маі пѣтѣрніче дѣнтре ачесте
репѣвліче ера ачеіа а Барладѣлѣі, каре се
дѣтетеіесѣ пре лѣнгѣ рѣніле четѣдеі векі
Zvzi-Dava. Ачеастѣ репѣвлікѣ пѣрта не-
годѣл Дѣнѣреі ші а дѣртѣрілор тѣреі
Negre, фѣкѣнд експедиціі негѣціторенці
пѣп пе ла дертѣл Асіеі, іар ла апѣл 1160,
осташіі сеі сѣпѣсесе дѣ пѣтереа артемелор
Олешіа, че ера о пѣадѣ de комерд фаі-
тоасѣ de ла гѣра Ніепрѣлѣі ші депозіт
тѣрѣѣрілор греченціі транспортате пѣнтрѣ
негодѣл de Кіев (5).

А шеса експедиціе а Крѣчіачілор, ка-
ре аѣ фост атѣт de непорочітѣ пѣнтрѣ о-

ріентѣ, аѣ авѣт о фаворітоаре дѣрѣзрѣре
асѣпра соартеі Ромѣнілор, Оаре каре
кавалері Германі дѣн тагма крѣчіерілор
Малтезі аѣ трекут ла апѣл 1249 пріп Ын-
гаріа, ші аѣ хѣрѣзіт Ромѣнілор аціѣтор
дѣпротіва пѣвѣлїреі пѣгѣнілор. Дела
аченціі кавалері се траце четатеа Сѣ: Гер-
ман, сеаѣ дѣпре граїѣл славоп а Neamtѣ-
лѣі. Ачеастѣ тѣріе ші алтеле асеміне е-
ра de апѣраре дереі de сѣс, дѣппопоратѣ
de Ромѣні дѣкѣ de ла дескѣлѣкареа стрѣ-
пошілор. Дѣпѣрѣдѣеріле зна дѣпѣ алта,
чі аѣ пѣдіт Татаріі дѣнтре тѣнци; ші ла
Лѣвліп вѣтѣці de ріга полоніі Kazimіr; ші
дѣн зрѣт стѣрпїреа зрѣділор асіатіче пріп
армеле Ынгро-Ромѣне, аѣ статорніціт лі-
ніщеа дѣ провинцііле Дачіеі, фаворітѣ de
поѣ дѣнтѣмплѣрі політіче каре се дісѣв-
леа ла оріент, ші каре дѣфѣдоша Татари-
лор о прадѣ маі зншоарѣ дѣ ачелѣ пѣрці,
дѣкѣт ачесте дѣндемѣлѣдѣі а пѣрѣсі ка-
леа чеа веке а дѣкѣрѣереі лор дѣ Дачіа,
аѣ дѣлесніт дѣпформареа статѣрілор Ро-
мѣне.

Дѣн ачесте тімпѣрі Ромѣніі Мѣнтені,
прекѣт ші ачіі трѣціорі дѣ цесуріле Ва-
лахіеі ші а Молдовеі, ера окѣрѣвіціі de
прінципіі пѣтѣнтені, че резідвіа ла Фѣг-
раш ші ла Маратарішѣ, каре локѣрі апѣ-
рате de тѣнци, ле дѣфѣдоша о маі таре
сіѣтранціе. Тітѣл de домп а дѣреі Ро-
мѣнеціі ші de Фѣгараш, пѣстрат de пріп-
ціпіі дѣреі Ромѣнеціі дѣ тітѣлатѣра лор
пѣпѣ пѣ de тѣлт, аdevереазѣ ачесте de
пліп.

Атѣче дѣнесѣ шестѣріле de Мареторіш
ші плаїзріле тѣнцилор се фѣкѣрѣ лѣкашѣрі
пре дѣнгѣсте пѣнтрѣ дѣппопораре спорітоаре
а Ромѣнілор, каре пѣпѣтѣндѣсесе дѣтінде кѣ-

*) Хронографѣріле Росіене.

тръ апъсъл Ардеалълѣ, а кърѣа о парте mare ла 1145, съв рѣа Geiza II, се колонизасъ де Сашѣ, зп нѣтър дѣсѣмнѣтор де Ромѣни, треку мѣнциѣ шѣ се ашезеръ о парте съв Domnъ Negrъ Vodъ ла амеазъ, iar алтъ парте маѣ тѣрзиорѣ съв Драгош спре рѣсърѣтел мѣнцилор Карпацѣ.

Молдова, каре прекъм am zic маѣ със, авае дп епоха Romanilor политѣи дѣфлорите шѣ ашеземѣнтѣрѣ дѣсемнѣтоаре, ла венѣреа ачестѣи Domnъ, ера кѣ тотъл сълвѣтѣчѣтъ. Зече векърѣи де прѣзѣи шѣ де вѣрвѣрѣе, аѣ фост церс пѣлѣ шѣ зрѣа кълтѣрѣи, дѣкълт нѣмаѣ церна адзпнатъ прѣсте сврѣрѣме челе векѣ аѣ пѣтѣт пѣстра пѣлѣ асѣзѣи дѣкъл оаре каре рѣмѣшице дп ачае епохъ.

Стрѣмѣтареа rezidenцѣи domneщѣи дп Дацѣа Трансальпѣнѣ аѣ зрѣат ла 1350, шѣ де аѣвече деара саѣ нѣмѣт Молдова, де ла рѣл де асемѣне нѣмѣре че о дѣрѣреазъ. Тоатъ дѣгрѣжѣреа Domnълѣи Драгош ера дѣлѣтѣтъ де а зидѣ тѣрѣи шѣ висерѣчѣ прѣсте рѣнѣме челе векѣ, де а фаче кѣрѣтѣрѣи прѣн кодрѣи спре а фѣ прѣлѣкрате де кѣтръ колонистѣи чѣи поѣ.

Молдовенѣи нѣ се дѣделѣтѣчѣрѣ нѣмаѣ кѣ лѣкрѣл пѣмѣнтѣлѣи шѣ пѣшѣнѣреа тѣрѣмелор, даръ се вѣзѣрѣ невоѣцѣи а анѣка шѣ арѣале спре а се апѣра де оастеа пѣвѣлѣтоаре дп Асѣа, шѣ дѣкъл ла 1389 дѣ прѣтѣрѣ стрѣлѣчѣтъ вѣрѣнѣцъ асѣра лѣи Баѣазѣт I. нѣмѣт фѣлѣцѣрѣл, кареле чел дѣтѣл се дѣчерѣл а фаче о дѣкърѣере дп ачест пѣмѣнт.

Сънт Domnъиле лѣи Ласко, а лѣи Roman шѣ Изѣа авѣа дѣчепѣсъ деара а се организѣа, кълд дѣмѣлнѣгѣреа еѣ шѣ маѣ а-

лес дѣчепѣтоареа тѣрѣме, аѣ дешѣпѣтат писѣа Ѣгарѣеѣ шѣ а Полонѣеѣ. Ачае дѣтѣе фѣчае прѣтенѣде де свѣрѣмѣцѣе (прѣтекѣде) пѣнтрѣ кѣ Драпошъ ешѣсе дп о царъ че дѣкълпѣсъ кѣ еа дп легѣтѣрѣл, iar Полонѣа шѣ пѣстра о дѣрѣзѣрѣе дп Молдова, прѣн спрѣжѣнѣреа прѣтенѣдѣторѣлор тронълѣи шѣ аместѣкъл дп чертеле дп лѣзпѣтрѣ дѣспре кѣмѣи черѣа интересѣрѣме.

Дп мѣжлокъл ачестор дѣтѣмнѣлѣрѣи Александръ I. фѣлѣ лѣи Roman I, аѣ аѣцѣнс ла Domnъе дп анъл 1401. Ачест Domn, кареле пѣнтрѣ а сале фапте евлѣвиоасе шѣ фолосѣтоаре попорълѣи, аѣ кѣцѣигат нѣме де вѣн, аѣ domnit 52 анѣ 8 лѣнѣи. Ел аѣ фѣкълт дѣчепѣтъл Domnъеѣи сале прѣн регълареа интересѣрѣлор деѣрѣи кѣ Ѣгарѣа, Полонѣа шѣ Вѣзанѣтъл, шѣ прѣн асемѣне легѣтѣрѣи аѣ асѣгѣрат Молдовеѣи паче атѣт де неапѣратъ пѣнтрѣ а еѣ реформѣт. Ел аѣ дат о организѣцѣе деосѣвѣтелор класе а лѣкѣиторѣлор, аѣ орѣндѣит леѣѣи дп царъ, аѣ дѣмѣзрѣдѣт шѣ аѣ хотѣрѣит мошѣи шѣ аѣ зѣдѣит зп mare нѣмѣтър де висерѣчѣи шѣ мѣлѣстѣрѣи, прѣкълм Съчѣвѣда шѣ Вѣстрѣца, аѣ зрѣит епѣскопѣле де Roman шѣ де Радѣвѣцѣи, шѣ аѣ кѣлтѣит come марѣи спре а се адѣче де ла Трѣпѣзонд мошѣле Сѣ: Ioan Noѣ, прѣ каре лаѣ ашезат дп катѣдрала Съчѣвѣеѣи. Прѣн о ѣкономѣе дѣделѣсѣптъ шѣ прѣлѣкѣрѣеа вѣлор де метал, Вѣстрѣца деѣрѣи аѣ аѣцѣнс де а дѣтѣмнѣна кѣлтѣелѣме дѣсѣмнѣтоаре карел костѣса атѣте дѣтѣрѣпрѣндѣрѣи, шѣ тотодатъ лѣаѣ нѣс дп старе, ла 1411, а дѣмпрѣмѣтѣа не алаетъл сеѣ Iagelon рѣа Полонѣеѣи, кѣ о сомѣ де 1000 талѣрѣи, пѣнтрѣ каре аѣ лѣзат дп depozit провинѣцѣа Покъѣцѣа кѣ орашѣле Спѣатѣн шѣ

Коломеа, din care pricină mai tărziă аь
врмат ръзвоас неконтените днтре Молдо-
ва ши Polonia.

Алеандіа днтре Александръ ши Іаге-
лон саь фькът маі апроплетъ прін късь-
торіа днкеетъ днтре ел ши днтре Рінга-
ла, сора ригъі. Амандоі сьверані спріжинеа
інтересъл зпъл алтвіа, ши ла 1423 зп кор-
нос азксілар де Молдовені аь мерс ась-
пра кавалерімор тевтоні пъп ла дермъл
търей Балтіче, знде саь деосевіт прін къ-
ражъл ши прін кіпъл чел партікълар къ
каріле се рьсвоі (4).

(Ва врма).

ЛА МОРМАНТЪЛ ІЗВІТЕІ МЪЛЕ

КОРНЕЛІЕІ.

(Ръгъчівне).

Днтрістат ши пьтръас де амарі дь-
рері змълъ прін ачест дінтірім ох Доамне
ши зідиторъле! Аь мъріт ачееа, де каре
ера дподат доръл вьедіі мъле, рьнітъ е-
сте пьдеждь ши предноірѣ сьфлетълъі
меъ. Днстрьінат ши сіпгзратік се днф-
че окіъл меъ де департе дьнъ джпса, —
ши пь о веде — пьмаі дп тькътъл мор-
тълит ловѣще къзтарѣ мѣ, пьмаі гроаза
десфінцърїі ть днтімнївъ дп котро ть
зїт. Днзъдар днтїнд еъ мапїле дьнъ ізвї-
та мѣ прькьцъ. — Дндецърт ле дп-
тїнд, къчї еле кад амърдіте ши гоале іа-
рьш песте доіосъл меъ пент ши аскет дь-
рероаса мѣ сімдїре. — Ажътътъ дп
лешїнарѣ дьрерімор тьле ох черескъле а
тътърор фьнтърімор пьрїнте! Рьдікь дь-
хъл меъ ла сьжпта та прївїре, ласьтъ сь

кавт ла віадъ аша пе кьт ачееа есте, ши
а пь зїта адевъратъл скоп а маі фьрїчїтеі
лзтї, ка сь пь рьтъческ дела кьпошїнда
ши дела ізвїрѣ дпалтелор тале хотърѣрї,
чї сь довъандеск ачееа дндестъларе каре
пьдеждь дп дндемепчїгнѣ Воєі Тале тот-
дъзна аь довъандїто, карѣ фїецекаръзіа кре-
щїп а о шї се кьвіне, ши къ карѣ пе фа-
чем дїе пькъцї.

Дар ам еъ прїчїнъ а ть тьльбра ши
а ть махпї песте сьшгъ де мьартъ мь-
рїтоарїі мъле прькьцъ? Дар пь тревзіа
се айбе віада лъмеі ачеста сьфрїшїт, дп
датъ че ши дпченвт аь авзт? Нь тревзі-
а даръ сь шїѣ еъ, кьткъ дп тот чеасъл
о пьтеам перде? Шї апої есте іа тїе пьн-
тръ тотдъзна рьпїтъ? Акопере гаїле, ка-
ре къ тьмнїтъл топ се ростооголѣ песте
сікрїѣл еї, ши сьфлетъл еї? Нь саь дьс а-
честа аколо, знде лъміна ши дндестъларѣ,
зкьрїа ши віада лъкьеск? Аь пь фьрїческ
а Домпълї сьпте воръе пе чеї мордї, за-
де зїче: „фьрїчїдї чеї че аформ дп Домпълї“.
Шї пь пе аратъ ачестъ, кьткъ пьдїп пь-
маі тревзе сьпе днтрїстът дьнъ чеї мордї,
къчї ачештъ аь мерс ла вечнїкъл репїас.

Не грешїт а ть ізвїтъ саь деспьрдїт
дела тїне, іа саь дпторс декьтръ фада мѣ,
дпсь пьмаі коло ла вечнїкъл лъканї, знде
пь о слъвѣще грїжа, пь о гонеще прїпъ-
съл, пь о ватътъ дьрерѣ; коло знде вра
пь отрѣвеще, сьада пь сьгзрїмъ, нїчї сьпо-
фтъ маі мълт мьнчеще; знде дпшеларѣ ши
лъкомїа, знде пісма, хьла, ши ізвїрѣ де
аздїпт так; ши лакрьмі ши сьгьрї, пька-
те ши тот че се пьтеще рьѣ, пь се маі
кьпоск. Віфоръл пьмаїтълї маъ скїмьат
къ фьрїчїта а черълъї паче. Аь мерс ла
дълчеа маїка са, карѣ аша доіос о аще-

4) Kromeri Chronicon Poloniae.

пта. Аъ къзѣт песте inima вечінічеі Тале
іъвірі ох Пъринте! —

Пентрѣ ачѣа атѣта не дѣделепт, кѣт
ші фърѣ іъвіре ар фі а лѣса, ка дѣрерѣ а-
тѣта съ се дѣалдѣ песте mine! Нѣ врѣ
ачѣаста съ зикѣ, кѣткѣ еѣ чеіі че саѣ мѣ-
тат, дѣ пизмѣск фѣрічірѣ, фіінд кѣ саѣ дѣс
дела вѣкѣріа пѣтѣнтѣскѣ?

Дар кѣтез еѣ ачѣа, че Тѣ о стѣпѣне,
ашезі ші че кѣ воіа та саѣ фѣкѣт, вреода-
тѣ пѣдрепт а гѣсі? Еѣ нѣ вреѣ сътѣ не-
вѣпск пріп тѣнгѣріі а арѣта, кѣткѣ еѣ аш
фі шіѣт маі віне декѣт Тіне рѣндві че
міе ші іъвітеі теле дѣ віитор ера де ліпсѣ?
— Ох! іартѣ мілостівѣле череск, дѣкѣ рѣ-
нітѣл меѣ сѣлет дѣ пѣтѣсрѣта са дѣрере
прѣ де парте аѣ рѣтѣчїт? Нічї зн „пен-
трѣ че“ ші „де че“. Нічї зн „Преакѣ-
рѣнд“ ші „кѣт поате ачѣаста зн пѣ-
рїнте“! съ Те маі мѣстре пре тїне, ші
сътм арате а мѣ некредїндѣ. Тѣ vezї маі
департе, Тѣ а тот мѣсѣрѣторѣле, декѣт
міне фѣптѣра знѣї зіле, Тѣ аї вѣзѣт маі
віне че не міне ші не амѣ мѣтатѣ дѣ анѣл
віитор съ о кѣчернічѣаскѣ, Тѣ аї сокотїт
маі нѣ іъвіре, ші маі деслѣшїт че есте вѣп
пентрѣ прѣкѣзда мѣ, декѣт міне, каре мѣ
ваїет, дѣ лок де кѣ змїлїндѣ съ кад дѣпа-
їнтѣ воїеі Тале. — А Та аѣ фост, не карѣ
еѣ а мѣ о пѣтѣтм: ла Тіне саѣ сѣт дѣнса!
— Ера ал еї лѣкаш маі вѣп ла міне? Дѣ-
грїжѣ пѣтерѣ ші дѣделепчїзѣт мѣ маі мѣлт
де фѣрічїрѣ еї? Дѣ дѣдѣтм еѣ маі маре іъ-
віре, маі дѣпалтѣ десфѣтаре? Ох, ерта-
ре Doamne! челїі слав, каре нѣ шїе че фаче!
— Тѣ мїаї дато, Тѣ мїаї лѣато; тѣрїт съ
фі нѣтеле Тѣѣ! —

Еѣ вреѣ дарѣ ші дакѣ тоартѣ не іъ-
віта зна пѣскѣта а мѣ аѣ лѣато прїп сме-

рїта ковїндѣре а мѣ дѣпѣчїзі, кѣткѣ ачѣа-
ста парте зрїсїтѣ дела Тіне есте, парте кѣчї
еї дѣсашї спре чел маі маре вѣп аѣ фост,
ші тот непачнїкѣл ші де дѣдоїалѣ плїнѣл
кѣцет, каре дѣ міне сар пѣтѣ рѣдіка, кѣ чѣа
маі пѣтернїкѣ дѣ тїне кредїндѣ, дѣ воїѣ
пѣдѣшї.

Де ші сар дѣпѣрѣ, кѣткѣ прѣ кѣрѣнд
есте рѣпїтѣ іъвіта мѣ де віада ачѣаста пѣ-
тѣнтѣаскѣ, — чїне віне аѣ трѣїт, ачѣла
лѣпг аѣ трѣїт, нѣ ка съ фїт, трѣїт пої, чї ка
съ ажѣпѣт ла дѣлѣтѣ. Апої дакѣ пѣрдѣта
мѣ аѣ ажѣнс ачѣаста дѣлѣтѣ, еѣ нѣ ам а мѣ
дѣгрїжі кѣт де тїпѣрїѣ, саѣ тѣрзіѣ аѣ а-
жѣнсо. Тѣ ешї дѣделепчїзѣт чѣа фѣрѣ тѣр-
цїпїре, ші адѣчї не фїедекаре аколо ла
сѣжршїт, знде, де ші пої нѣ кѣпоашѣт кѣрѣ-
рїле Тале, атѣта пентрѣ вінеме лѣї, кѣт шї
пентрѣ ачѣлора, че рѣтѣп не акѣт ші дѣ ві-
итор, маі мѣсрѣт, ші маі де ліпсѣ аѣ фост.

Саѣ гѣндѣск еѣ, кѣ трѣвѣе се жѣлеск
іъвіта мѣ, кѣчї дѣкѣ мѣлтѣ вѣкѣріе лѣтѣ-
скѣ маі пѣтѣ гѣста? — Кѣ стѣпѣрѣ
вѣкѣріеі лѣтѣшї, сѣлѣт стѣнсе ші мѣлте дѣ-
рерї. Дѣпгѣ ачѣаста вѣкѣріа каре дѣ па-
тріа де вечї о ашѣпѣтѣ, есте кѣ мѣлт маі ма-
ре, декѣт а лѣтѣі ачѣестїа. — Шї че вреѣ еѣ
пѣзпѣл не ачѣа а жѣлі, каре дела борѣїѣ
ла палат, дела ліпсѣ ла дѣдѣстѣларѣ фѣрі-
чїреі, ші а дѣпѣлѣтѣі саѣ мѣтат?! — Дар
нѣ саѣ дѣс іа дїн десфїїндѣре ла пѣдесфїїн-
дѣре, дїн дѣтѣперек ла лѣтїна Немѣрїреї?
Прекѣт пої дїмїнѣда не скѣлѣт дїн сопн
кѣ пѣтерї дѣтїнерїте, аша ші трежѣнд прїп
морѣлѣт терѣтм знѣї маі дѣфлорїтоаре,
маі кѣлїватѣ, ші маі дѣпѣлѣтѣ Естїмї дѣ-
пїпїте. Немѣсрѣтѣ іесте ох пѣрїнте дѣ-
дѣрарѣ Та, ка шї тѣ дѣсѣдї, ші ка Естїмѣ
сѣлетѣлѣї пострѣ,

Еѣ тѣ съпѣн кѣ тотѣл порѣпчѣлор во-
еї Тале, шї кѣ ѣмѣлнѣ тѣ лапѣд лпа-
пнѣ та, де шї кѣ пердерѣ прѣпкѣдїї теле,
шї чеа маї маре парте а фѣрїчїреї теле
есте пердѣтѣ. Мѣла Та, шї аскѣпса пѣте-
ре, каре Тѣ лп време аї ашезато, шї каре
шї фѣрѣ воїа поастрѣ лп пої алінос лѣ-
крѣ, шї челе маї греле дѣрерї лпчет ѣшо-
рѣзѣ, пѣ ва рѣтѣлѣ нїчї ла мїне фѣрѣ
ефект. Тѣ аї фост Дѣтпезѣл пострѣ маї
пайте де че ам фост пої, Тѣ веї фї лп
вечїе. Шї еѣ іарѣшї воїѣ афла паче шї
мѣпгїере. Де есте дѣрерѣ тѣ маре, пѣ
поате се фїе шї цїїтоаре, фїндкѣ тот че
е вїфорос се стрїкѣ лпезшї пе сїне; іарѣ
де есте ачѣса мїкѣ, еѣ о воїѣ пѣтѣ фѣрѣ
стрїкаре пѣрта. Лпсѣ фїе дѣрерѣ тѣ, кѣм
ва фї, шї ачѣса цїо адѣк жерѣвѣ цїе ох
пѣрїнте! Прїмѣцео ка пї прїнос а фїенцїї
теле съпѣнерї, шї ка о тѣкѣтѣ покѣпнѣ
а рѣтѣчїрѣлор теле, де каре поате кѣ сѣпн
вїноват, шї тѣ ласѣ варем кѣ ачѣса а
фаче дестѣл пентрѣ іале.

Кѣлт маї кѣрѣлн, шї еѣ іарѣшї воїѣ
авѣ іѣвїта тѣ! Іа пѣ е де тот рѣпнїтѣ де-
ла мїне, чї аѣ мерс пѣмаї лпапнѣте. Ппа-
те пѣтѣлнѣшї пентрѣ черїѣ сѣптем пої
тодї. Прекѣт Тѣ лпсѣдї чеа маї лпалтѣ
їѣвїре ешї, аша шї поаѣ пѣї фѣкѣт лпкѣ
аїчѣа пе пѣтѣлнѣт іѣвїрѣ зпї кѣтрѣ алтѣл
чеа маї маре порѣпкѣ. Де ачѣса кѣ нїмїк
нїчїрѣ ачѣстїї порѣпчї пѣ поате лпчене е-
сїмтѣ чѣ маї фрѣтоасѣ. Тѣ, каре лп кѣ-
лѣторїе аї лѣсат, ка сѣфлетеле рѣдїте сѣ се
афле, шї сѣ се порочеаскѣ, пѣ ле веї де-
спѣрдї лп патрїе. „Лп лпспѣрѣдїа Татѣ-

лѣї меѣ тѣ воїѣ, веселї кѣ вої“ аѣ зїс шї
Мѣпгїиторѣл меѣ кѣтрѣ лпспѣмтѣпнѣдїї
сѣї прїетенї, кѣлнд саѣ деспѣрдїт де дѣп-
шїї, шї кѣ ачѣстѣ мїаѣ зїс шї мїе чел маї
лпалт кѣвѣпн а мѣпгїерїї — Де адѣче
дарѣ деспѣрдїрѣ мѣпгїере, лптѣлнїрѣ іа-
рѣшї пе дѣ вѣкѣрїе. Ачѣса есте о де-
спѣрдїере пѣмаї пентрѣ о поапте сѣкѣртѣ;
давѣ се апазе ѣтѣра еї песте чел овосїт,
кѣлнд іарѣшї рѣсаре соареле вечїеї, каре
нїчї одатѣ пѣ апѣне, шї аша лп лѣмїна а
тот цїїтоарїї вѣкѣрїї лпвѣрѣкадї се афлѣ,
шї се лпвѣрѣдїпшазе ачѣїа, карїї аїчѣа се рѣ-
дѣѣ, шї лп лпвїпате сѣфлѣрї сѣоарѣ лпвїпате-
ле Дѣкѣрї прїп черѣрїме Тале, пѣрїнте, дїп
вечїе лп вечїе.

О Пѣрїнте а тот вїпекѣвїпнѣтѣлор шї
лпдѣрѣлор! Дѣмї лпдѣрарѣ Та спре маї
адѣвѣрата кѣпнцїнѣдѣ а іѣвїреї Тале, дѣмї
лпдѣрарѣ Та спре челе маї кѣрате кѣї але
вїрѣдїї; пемїпшкат вѣрѣѣ еѣ лп тоате челе-
лалте лптѣлнїлѣрї а тѣ съпѣне цїе, шї
амї пѣстра прїп кѣпнцїнѣдѣ Та вїада, пѣпнѣ
Тѣ шї пе мїне вреодатѣ тѣ веї клѣма, шї
веї фаче сѣ сїмѣсѣк, кѣлѣтѣ вѣкѣрїе адѣчѣ
вѣчїїка лптѣлнїре.

Де че пѣ тѣпгїїѣз еѣ дарѣ дѣпн іѣвїта
тѣ Корпелїа? Пентрѣ че дарѣ се тѣрѣїѣз кѣ-
цѣтѣл меѣ плїн де лптрїстаре пе лѣпгѣ а-
чѣста а еї мортѣлнѣт лп некѣрѣзѣтѣ дѣрере
топнѣдѣсе? Іа трѣїенѣе, трѣїенѣе о вїаѣѣ поѣ
пекѣпрїасѣ, пекѣпоскѣтѣ, шї дїп окѣл еї
чел плїн де іѣвїре лпї пїкѣрѣ шї мїе черѣ-
ска са кѣтрѣ мїне копнѣтїнїрѣ.

Dr. Vaszi's.